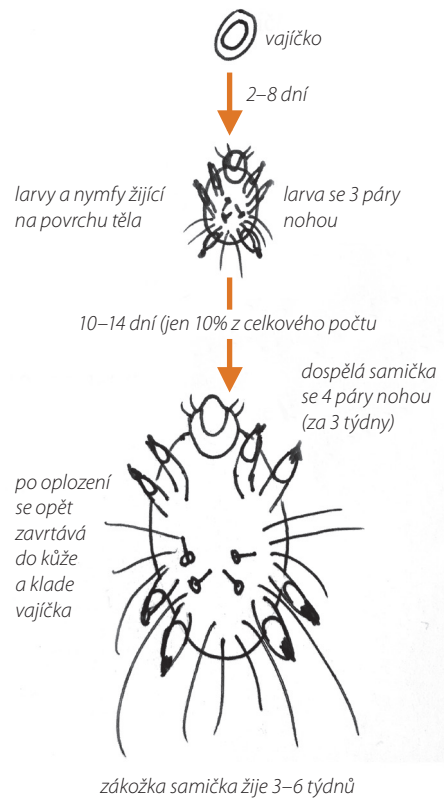
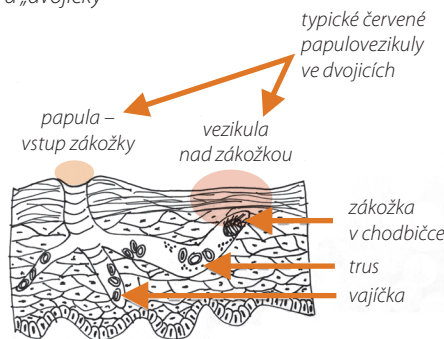

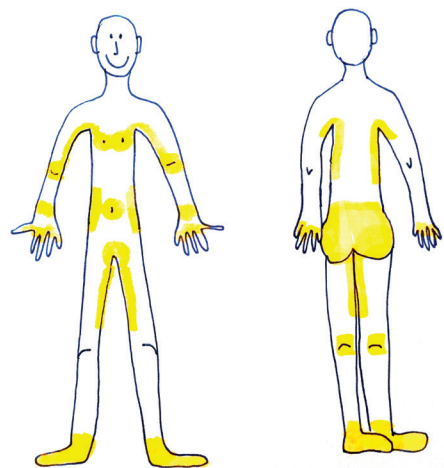
Obr. 1. Životní cyklus a vývojová stadia zákožky

Obr. 2. Řez kůží a pro skabies typické chodbičky a „dvojčky“

Obr. 3. Predilekční lokalizace svrabu u dospělého jedince

Samička naklade za život celkem asi 30–50 vajíček (1–3 denně), z nich se během 3–8 dní líhnou larvy, které migrují na povrch kůže, kde se přeměňují na nymfy a následně na dospělé (3, 6). Po těle se infekce roznáší právě migrací larev a nymf (2, 6). Celý tento cyklus trvá 10–14 dní (1, 3, 5). Pouze 10% vajíček přežívá do dospělosti (1, 3). Průměrný počet dospělých samic na kůži infikovaného pacienta je asi 11, u formy scabies norvegica jsou to tisíce až miliony zákožek. Po oplození se samičky zavrtávají do kůže buď původního hostitele, či nového (6).

Zákožka je vázaná na svého hostitele. Je velmi citlivá na vyschnutí, okolní teplotu i vlhkost. Mimo hostitelský organismus není schopná aktivního pohybu (4) a přežívá ve vlhkém prostředí maximálně 1–4 dny (1, 4), nezralé formy až týden (4). Teploty pod bodem mrazu zákožky ničí, stejně jako sucho a sluneční svit. Při teplotě nad 50 °C zákožka do 10 minut hyne.

Epidemiologie

Odhaduje se, že svrabem je každý rok na celém světě postiženo 200 až 300 milionů osob (1, 4, 5). Je to jedna z celosvětově nejčastějších parazitárních chorob (4). V dětském věku se tato nákaza vyskytuje velmi často (2). Epidemické cykly svrabu se objevují obvykle v dlouhých cyklech s intervaly 15–20 let mezi epidemiemi (1, 4). Svrab je rozšířený na celém světě bez ohledu na socioekonomický stav, etnikum a hygienické návyky (1). Imunita nevzniká (2).

WHO zařadila svrab spolu s dalšími ekto-parazity v roce 2017 mezi opomíjená onemocnění (1). Hlášené počty případů však nevyjadřují skutečnou epidemiologickou situaci vzhledem k různému přístupu k surveillance svrabu v jednotlivých zemích a onemocnění tak bude podhlášeno (1). Každý nový případ je třeba hlásit protiepidemického oddělení hygienické stanice místně příslušné. Administrativní událost – hlášení infekční nemoci – zapíšeme do zdravotní karty, kde vypíšeme:

- název a adresu zaměstnavatele
- povolání
- u dětí název a adresu kolektivního zařízení
- podezření či potvrzení diagnózy
- datum prvních příznaků

- obec a okres onemocnění, pokud ne-souhlasí s trvalým pobytem
  - izolace – doma, na infekčním odd., jinde či neznámo
  - název zařízení a oddělení, ve kterém došlo k nákaze
  - v poznámce pro epidemiologa – jména dětí ve společné domácnosti, škola a třída, zájezd, rekreace a podobně
- Odesíláme jako PDF soubor podepsaný elektronickým podpisem přes datovou schránku. Dříve fungoval systém EpiDat, nově od roku 2018 registr ISIN (informační systém infekční nemoci).

Zdroj onemocnění

Zdrojem onemocnění svrabem u lidí je výhradně infestovaný člověk (1). Ostatní druhy *Sarcoptes species*, například svrab psů, koně, kočky, papouška, ovcí, prasete divokého, lišek atd. mohou na lidské kůži přežívat, ale na lidském hostiteli nedochází k jejich trvalému usazení a k rozmnožování (1, 2). Při úzkém kontaktu člověka se zvířetem a při masivní infestaci zvířete mohou zvířecí zákožky způsobit výrazné podráždění kůže (1). Kožní projevy u svrabu vyvolaného zvířecími zákožkami se objevují náhle, asi 10 dní po infestaci roztoče (1). Mizí postupně, asi 4–6 týdnů po ukončení kontaktu se zvířetem (1).

Přenos onemocnění

Svrab je velmi nakažlivý a snadno se šíří. K přenosu parazitů dochází obvykle přímo, při těsném kontaktu s kůží nemocné osoby. Může se tak dít při pohlavním styku, při spaní v jedné posteli, kontaktem mezi rodičem a dítětem, mezi sourozenci a partnery – držení za ruce, mazlení, v dětských kolektivech, nebo při ošetřování nemocných. Pravděpodobnost přenosu svrabu krátkým stiskem ruky s nemocným, polibkem či při tanci je nízká (6).

K přenosu může dojít i nepřímou cestou, zejména kontaktem s kontaminovaným ložním prádlem, ručníky, dekami, spacáky nebo nošením oděvů, které používala nemocná osoba. Svrchní oděv, čalouněné potahy či koberce nehrají v přenosu nákazy významnější roli (6).

Čím větší je infestace nemocného člověka a čím delší je kontakt s nemocným, tím vyšší je pravděpodobnost nákazy (1).